

جمع‌آوری و شناسایی تعدادی از گونه‌های گیاهی استان کرمان برای تشکیل هرباریوم گیاهان دارویی دانشکده‌ی داروسازی (مرحله ۱)

زهرا مهدوی میمند^{۱*}، منصور میر تاج‌الدینی^۲

۱. کارشناس گروه مفردات پزشکی و گیاهان دارویی، دانشکده‌ی داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان (zmahdavam@yahoo.com)؛

۲. عضو هیأت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان؛

چکیده

مقدمه و هدف: استان کرمان با وسعت ۱۷۱۹۹۳ کیلومتر مربع به دلیل تنوع آب و هوایی و جغرافیایی، دارای رویشگاه‌های بسیار متنوعی است. به طوری که ارتفاع آن از سطح دریا از ۳۰۰ متر در شهداد تا ۴۴۲۰ متر در قله‌ی کوه هزار متغیر است.

روش تحقیق: در ساختن هرباریوم خوب چندین مرحله‌ی اصلی وجود دارد: ۱. جمع‌آوری، ۲. پرس و خشک کردن، ۳. چسباندن، ۴. برچسب اطلاعات، ۵. طبقه‌بندی در ساختن هرباریوم به ابزاری از قبیل بیل، بیلچه، قیچی باغبانی، کلنگ، چاقو، اره، ارتفاع‌سنج، کیسه‌ی پلاستیک، کاغذ روزنامه و دوربین عکاسی نیز نیاز است.

نتایج و بحث: در طرح جمع‌آوری و شناسایی گیاهان استان کرمان برای تشکیل هرباریوم گیاهی دانشکده‌ی داروسازی (مرحله اول)، از بین گیاهان جمع‌آوری‌شده از نقاط مختلف استان کرمان، تعداد ۲۹۳ گونه‌ی گیاهی که متعلق به ۲۱۰ جنس و ۶۴ تیره گیاهی هستند، شناسایی و نمونه‌ی هرباریومی آن‌ها آماده‌سازی شد و ویژگی‌های هر کدام شامل شماره‌ی هرباریومی، نام علمی، نام فارسی، تیره‌ی گیاهی، محل جمع‌آوری، ارتفاع محل، نام‌گذارنده، جمع‌آوری‌کننده و سایر توضیحات به صورت شناسنامه‌ی مخصوص هر گیاه در گوشه‌ی سمت راست نمونه‌ی هرباریومی، روی مقوا ثبت گردید و از آن‌ها عکس‌برداری شد. بیش‌ترین گیاهان شناسایی‌شده متعلق به تیره‌ی نعنائیان (Lamiaceae) با ۴۳ گونه، تیره‌ی ستاره‌آسا (Asteraceae) با ۳۶ گونه، تیره‌ی شب‌بو (Brassicaceae) با ۲۴ گونه و تیره‌ی جعفری (Apiaceae) با ۲۳ گونه بود.

توصیه کاربردی/صنعتی: اساس هر گونه تحقیق مطمئن و از جمله ارزیابی مواد موثر گیاهان و دانش گیاه‌درمانی در درجه اول بر پایه‌ی شناسایی دقیق گونه‌های گیاهی استوار است. ایجاد و گسترش مرکزی به نام هرباریوم از ضرورت‌های اولیه این نوع مطالعات است، به همین منظور در تحقیق حاضر تلاش شده است ضمن جمع‌آوری و معرفی گونه‌های گیاهی دارویی استان کرمان مرکز و پایگاه اطلاعاتی در دانشکده داروسازی انجام شود.

شناسه‌ی مقاله

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۳/۲۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۹/۴/۲۸

نوع مقاله: علمی - پژوهشی

موضوع: گیاه شناسی

کلید واژگان:

- ✓ هرباریوم
- ✓ جمع‌آوری
- ✓ گیاهان دارویی

۱. مقدمه

برخوردار است. بسیاری از این گیاهان نیز به‌عنوان گیاه دارویی از زمان‌های دور تا به‌حال مورد استفاده قرار گرفته‌اند و این باعث شده تا یک گیاه در نقاط مختلف با اسامی گوناگون مورد استفاده قرار

ایران کشوری است پهناور با شرایط آب و هوایی گوناگون و دارای پوشش گیاهی بسیار چشم‌گیر که از تنوع گونه‌ای فراوانی

استان کرمان در بخش‌های مختلف دانشگاهی یا تحقیقاتی مختلف صورت می‌گیرد، نیاز به یک مرکز معتبر برای استفاده‌ی بهینه و کمک به پژوهشگران علاقه‌مند شدیداً احساس می‌شود. در این مسیر دانشکده‌ی داروسازی کرمان به عنوان متولی این امر با توجه به فراهم شدن امکانات لازم در گسترش بخش گیاهان دارویی، تصمیم به راه‌اندازی مرکز هرباریوم رسمی خود دارد که یکی از اهداف مهم آن، جمع‌آوری گیاهان دارویی و تهیه‌ی نمونه‌ی هرباریومی، تعیین دقیق اسامی علمی آن‌ها و ... است. با استفاده از امکانات موجود که عبارت است از یک مکان فیزیکی که برای هرباریوم در نظر گرفته شده و تجهیزاتی از قبیل میکروسکوپ نوری و تشریحی مجهز به دوربین، کامپیوتر و دوربین عکاسی دیجیتال و ...، این کار در حال انجام و طی مراحل مقدماتی خود می‌باشد تا ضمن این‌که به عنوان مرکزی برای ثبت این اسناد و اطلاعات ارزشمند استانی باشد، بتواند محققان علاقه‌مند را نیز در انجام مطالعات صحیح گیاهی یاری نماید.

۲. مواد و روش‌ها

۲-۱. تهیه‌ی نمونه‌ی هرباریومی

برای انتخاب و جمع‌آوری گیاهان مناسب برای ایجاد نمونه‌ی هرباریومی، به ابزار و اطلاعات خاصی نیاز است. وسایل مختلفی که در هنگام جمع‌آوری نمونه مورد استفاده قرار می‌گیرد عبارتند از بیل، بیلچه، قیچی باغبانی، کلنگ، چاقو، اره، ارتفاع سنج، کیسه‌ی پلاستیک، کاغذ روزنامه و دوربین عکاسی. زمان جمع‌آوری، یادداشت تاریخ، ارتفاع و محل جمع‌آوری ضروری است.

نمونه‌ای که جمع‌آوری می‌شود باید شامل تمام اندام‌های گیاه مانند ریشه، ساقه، برگ، گل و حتی‌الامکان میوه هم باشد. در زمان جمع‌آوری، باید از نمونه‌ی زنده و کامل گیاه عکس برداری شود (شکل ۱). زیرا نمونه‌ی هرباریومی در برگزیده‌ی گیاه کامل نیست. از هر گونه‌ی گیاهی باید حداقل سه نمونه جمع‌آوری شود که این کار معمولاً طی چندین نوبت فصلی با مراجعه‌ی مستقیم به مناطق مختلف رویشی مورد بررسی انجام می‌شود.

۲-۲. پرس و خشک نمودن نمونه

بعد از جمع‌آوری و انتقال نمونه‌ها به مکان مورد نظر نوبت به قرار دادن آن‌ها در پرس و خشک نمودن فرا می‌رسد که می‌توان گفت مهم‌ترین مرحله برای تهیه‌ی نمونه‌ی هرباریومی است. نمونه‌ها را در بین برگه‌های روزنامه و داخل پرس طوری قرار می‌دهند که دارای ظاهری طبیعی باشد و سطح کاغذ را به صورت آزاد و غیر متراکم بپوشاند. خشک کردن نیاز به مراقبت خاص دارد، به شکلی که مانع تغییر رنگ و کپک‌زدن نمونه‌ها شود (شکل ۲).

گیرد و گهگاه خواص درمانی که برای یک گیاه خاص قائل هستند با توجه به اشتباهاتی که در معرفی جنس و یا گونه‌ی گیاه ایجاد می‌شود، باعث نتیجه‌گیری غلط و گزارش‌های غیر واقعی می‌گردد. برای جلوگیری از تداخل اسمی در دانش گیاه‌درمانی، پایه و اساس کار بر مبنای کاربرد اسم علمی گیاهی است که جنبه‌ی بین‌المللی دارد تا گیاه دارویی به‌طور شایسته و صحیح معرفی و مورد استفاده قرارگیرد. علاوه بر این با داشتن یک مرکز جمع‌آوری و نگهداری گیاهان دارویی، می‌توان ضمن معرفی فلور ارزشمند گیاهان دارویی هر منطقه، با فرهنگ‌های مختلف از نظر گیاه‌درمانی نیز ارتباط برقرار کرد و از آن بهره برداری مناسب نمود (مظفریان، ۱۳۶۹). شناسایی گیاهان هر منطقه و تعیین نام علمی صحیح آن‌ها اساس هر گونه تحقیق مطمئن در رشته‌های مختلف از جمله داروسازی است (مظفریان، ۱۳۷۴).

گیاهان شناسایی‌شده در یک مکان با قوانین خاص گردآوری و نگهداری می‌شوند که به این مکان هرباریوم^۱ گفته می‌شود. هرباریوم‌ها گنجینه‌ی بزرگی از اطلاعات خام و اسناد ملی هستند که عملاً در پژوهش‌های تاکسونومیک مورد استفاده قرار می‌گیرند و اگر نمونه‌ها به‌خوبی آماده شده باشند، اطلاعات ارزشمندی را از جمله جستجو درباره‌ی منشأ گیاهان، گیاهان مناطق خاص، کشف گونه‌های جدید و تکامل گیاهان در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهند (قهرمان، ۱۳۷۴-۱۳۶۰).

تاکنون در سایه‌ی وجود هرباریوم دانش گیاه‌شناسی به پیشرفت‌های چشم‌گیری نایل آمده است. همه‌ی پرسش‌های مطرح شده درباره‌ی ماهیت گونه، رده‌بندی، تشخیص، نام‌گذاری، انتشار و غیره به هرباریوم باز می‌گردد (Middleton, 2007). سابقه‌ی تشکیل هرباریوم به قرن ۱۶ میلادی برمی‌گردد که اولین هرباریوم گیاهی شامل مجموعه‌ای از گیاهان خشک دوخته‌شده روی کاغذ، توسط فردی ایتالیایی به نام لوکاگینی به‌وجود آمد (Middleton, 2007). در ایران هرباریوم دانشکده‌ی کشاورزی کرج در سال ۱۳۱۲ شمسی به عنوان اولین مرکز، ثبت گردید و بعد از آن هرباریوم موزه‌ی علوم طبیعی ایران، هرباریوم مؤسسه‌ی بررسی آفات و بیماری‌های گیاهی (اوین)، هرباریوم دانشکده‌ی علوم دانشگاه تهران، هرباریوم دانشکده‌ی داروسازی دانشگاه تهران و ... به‌وجود آمدند.

استان کرمان با وسعت ۱۷۱۹۹۳ کیلومتر مربع به دلیل تنوع آب و هوایی و جغرافیایی، دارای رویشگاه‌ها و بوم نظام‌های بسیار متنوعی است، به طوری که ارتفاع آن از سطح دریا، از ۳۰۰ متر در شهداد تا ۴۴۲۰ متر در قله‌ی کوه هزار متغیر است. با توجه به فعالیت زیادی که در زمینه‌ی تحقیقات مربوط به گیاهان دارویی

^۱. Herbarium

Herbarium of Kerman Faculty of Pharmacy

No: KF
 Sc. N.:
 Family:
 Persian N.:
 Locality:
 Altitude:
 Date of collection:
 Collection ector:
 Identified by:
 Remarks:

۳-۲. شناسایی نمونه

نمونه های جمع آوری شده در مراحل مختلف توسط گیاه شناس معتبر شناسایی می شوند.

۴-۲. چسباندن برجسب اطلاعات

اطلاعات مربوط به هر نمونه‌ی هرباریومی، روی ورقه‌ای به ابعاد ۹×۱۲ سانتی‌متر که شامل اطلاعات مندرج در شکل‌های ۳ و ۴ می‌باشد، تایپ می‌شود و روی مقوای حاوی نمونه‌ی هرباریومی در گوشه‌ی سمت راست چسبانده می‌شود.

شکل-۱. نمونه گیاه جهت جمع آوری

شکل-۴. برجسب اطلاعات روی مقوا

۵-۲. چسباندن نمونه

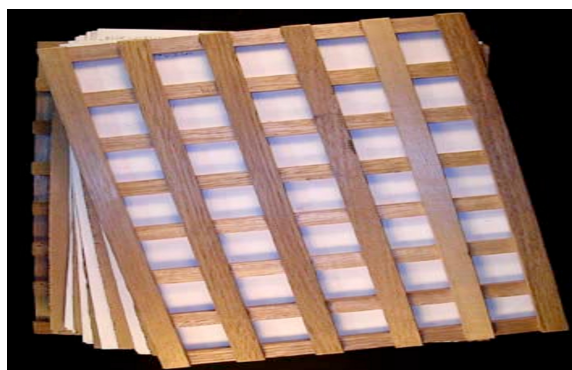
بعد از خشک‌کردن، نوبت به چسباندن نمونه می‌رسد که روی مقوای مخصوص سفید رنگی با ابعاد ۲۹×۴۱ سانتی‌متر به نحوی که شکل و فرم گیاه تغییر نکند، چسبانده می‌شود.

۶-۲. نگهداری و محافظت از نمونه‌ها

پس از چسباندن برجسب، نمونه‌های هرباریومی آماده، با پوشش پلاستیکی شفاف، داخل پوشه‌ای با برجسب اطلاعات که نمونه‌ی آن آورده شده (شکل ۵) قرار می‌گیرد.

۷-۲. عکس برداری

در این مرحله نیز، از نمونه‌های هرباریومی توسط دوربین دیجیتال با شیوه‌ی خاصی عکس برداری می‌شود (شکل ۶) و همراه با سایر اطلاعات مربوط به گونه‌های گیاهی در کامپیوتر موجود در هرباریوم ذخیره می‌شود. با پیشرفت مراحل مختلف کار، با طراحی سایت مربوط به مرکز هرباریوم علاقه‌مندان می‌توانند با مراجعه به آن، اطلاعات مورد نیاز خود را کسب کنند.

شکل-۲. دستگاه پرس جهت خشک کردن نمونه های گیاهی

Herbarium of Kerman Faculty of Pharmacy

Chenopodiaceae
Eurotia ceratoides (L.)C.A.N.Mey.
 1993

شکل-۳. برجسب اطلاعات روی پوشه

شکل-۵. نمونه‌ی گیاهی هر باریومی داخل پوشه

دوربین دیجیتال عکس گرفته می‌شود و عکس‌ها در کامپیوتر این مرکز ذخیره می‌گردد و در آینده‌ی نزدیک از طریق سامانه‌ی دانشکده قابل بازیافت است که از ویژگی‌های این طرح به شمار می‌آید.

شکل -۶. نمونه‌های هرباریومی آماده برای عکس‌برداری

۲-۱. طبقه‌بندی نمونه‌های هرباریومی

تقسیم بندی ففسه‌ها و پوشه‌ها بر اساس اصول طبقه‌بندی گیاهی مانند سلسله، شاخه، رده، راسته، تیره، جنس، گونه و شماره‌ی هرباریومی انجام می‌گیرد.

۳. نتایج و بحث

در این تحقیق از بین گیاهان جمع‌آوری شده از بعضی نقاط استان، تعداد ۲۹۳ گونه شناسایی و از آن‌ها نمونه‌ی هرباریومی تهیه گردید که این گونه‌های گیاهی متعلق به ۲۱۰ جنس و ۵۶ تیره‌ی گیاهی هستند. از بین گونه‌های گیاهی شناسایی شده، بیش‌ترین تعداد متعلق به تیره‌ی Lamiaceae با ۴۳ گونه، تیره‌ی Asteraceae(Compositae) با ۳۶ گونه، تیره‌ی Brassicaceae (Cruciferae) با ۲۴ گونه، تیره‌ی Apiaceae با ۲۰ گونه و تیره‌ی Papilionaceae با ۱۸ گونه بوده‌است. در جدول ۲ نام تیره‌هایی را که بیش‌ترین تعداد گونه‌ها را دارند، آورده شده است. سایر تیره‌ها که در جدول قرار نگرفته‌اند شامل یک تا چهار گونه هستند. همه‌ی گیاهان آورده شده در جدول ۱ به‌جز جنس ارمک *Ephedra* که به رده‌ی کلأمیدوسپرم‌ها تعلق دارد و جنس *Juniperus* از بازدانگان، سایر گیاهان جزء نهان‌دانگان هستند. از میان ۵۳ تیره‌ی نهان‌دانه، ۵ تیره‌ی Cyperaceae، Iridaceae، Poaceae، Amaryllidaceae و Liliaceae جزء تک‌لپه‌ای‌ها و ۴۸ تیره‌ی دیگر جزء دو لپه‌ای‌ها هستند. گیاهانی که در جدول ۱ مشخصات آن‌ها ذکر شده، در منابع خاص درمانی بعضی از آن‌ها آورده شده است که در طب سنتی استفاده می‌شود.

هرباریوم گیاهان دارویی دانشکده‌ی داروسازی کرمان گرچه هنوز در ابتدای راه و تعداد نمونه‌های آن کم است اما در ایران اولین هرباریومی است که از تمام نمونه‌هایی که در آن نگهداری می‌شود، با

جدول-۱. مشخصات گیاهان دارویی جمع آوری شده

خانواده	نام علمی	شماره ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
1. Amaranthaceae	<i>Amaranthus chlorostachys</i> Willd.	Kf1318	تاج خروس دورگ	-	کرمان	۱۷۵۰
2. Amaryllidaceae	<i>Ixiolirion tataricum</i> (Pall.) Herb.	KF1314	خیارک	-	ده بکری	۲۶۰۰
3. Anacardiaceae	<i>Pistacia atlantica</i> Desf.	KF 1136	بنه	مُدّر، قاعده‌آور، درمان سرفه، یرقان و کمردرد	شهربابک	۲۱۰۰
	<i>Pistacia khinjuk</i> Stocks	KF 1135	خینجوک	درمان یرقان، لاغری، تقویت ذهن	جوپار	۲۷۰۰
4. Apiaceae (Umbelliferae)	<i>Anethum graveolens</i> L.	KF 1137	شوید	کاهش دهنده چربی خون، محرک ترشح شیر مادر و ضد نفخ	چترود، کرمان	۲۱۰۰ و ۱۷۵۰
	<i>Apium graveolens</i> L.	KF 1138	کرفس	آرام بخش، ضد عفونت ادراری	چترود	۲۶۰۰
	<i>Bunium paucifolium</i> DC.	KF1142	زیره ی هرز زراعی	-	چترود	۲۱۰۰
	<i>Bunium persicum</i> (Boiss.) B. Fedtsch.	KF1141	زیره ی کرمانی	ضد نفخ، ضد اسپاسم، ضد میکروب و معطر کننده	چترود، جوپار، خیر	۳۱۰۰ و ۲۲۰۰
	<i>Chaerophyllum khorassanicum</i> Czern.	KF 1346	جعفری فرنگی	-	ده بکری	۲۷۰۰
	<i>Cuminum cyminum</i> L.	KF1357	زیره ی سبز	ضد نفخ، مُدّر و زیاد کننده شیر	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Ducrosia anethifolia</i> (DC.) Boiss.	KF 2080	مشگک	درمان کمردرد و دردهای زایمان	چترود، نگار، جوپار	۲۶۰۰ و ۲۳۰۰
	<i>Ducrosia assadii</i> Alava	KF 1201	مشگک بکرایی	باد شکن	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Eryngium billardieri</i> F. Delaroché	KF 1144	زول	خلط آور و باز کننده ی برونش‌ها، درمان سیاه سرفه، ضد اسپاسم و باد شکن	جوپار، ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	KF 1417	غاز یاغی	باد شکن	هرارون	۲۵۰۰
	<i>Ferula persica</i> Willd.	KF 1147	کمای ایرانی	-	جوپار	۲۶۰۰

ادامه جدول -۱.

خانواده	نام علمی	شماره ی هر بار بومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Ferula assa-foetida</i> L.	KF 1146	آنغوزه	ضد نفخ و درمان سوء هاضمه	چترود	۲۶۰۰
	<i>Ferula oopoda</i> Boiss.	KF 1148	کمای غلافدار	ضد اسپاسم ، ضد التهاب ، خلط آور و مُدرّ	جوپار، خیر	۲۴۰۰
	<i>Ferulago angulata</i> (Schlecht.) Boiss.	Kf 1395	چویل گوشه‌دار	باد شکن	لاله زار	۲۷۰۰
	<i>Petroselinum hortense</i> Hoffm.	KF1403	جعفری	خلط آور و باز کننده ی برونش‌ها، درمان سیاه سرفه ، ضد اسپاسم و باد شکن	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Peucedanum meyeri</i> Boiss.	KF 1182	رازبانه ی کوهی	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Prangos cheilanthifolia</i> Boiss.	KF 1181	جاشیر اسکنیلی	-	جوپار	۲۴۰۰
	<i>Psammogeton canescens</i> (DC.) Vatke	KF1149	شن جار	-	چترود	۲۲۰۰
	<i>Scandix stellata</i> Banks & Soldand.	KF1180	شانه ونوس ستاره ای	-	جوپار	۲۵۰۰
	<i>Zosimia absinthifolia</i> Hoffm.	KF1183	-	-	چترود	۲۲۰۰ تا ۲۷۰۰
	<i>Nerium indicum</i> Miller	KF1193	-	-	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Berberis integerrima</i> Bge.	KF1194	زرشک	درمان یبوست ، التهاب کبد، التهاب دهان و گلو	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Asperugo procumbens</i> L.	KF 1331	علف چسبک	-	راور	۲۵۰۰
	<i>Borago officinalis</i> L.	KF1390	گاوزبان اروپایی	آرام بخش تصفیه کننده ی خون و مُدرّ	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Echium italicum</i> L.	KF 1196	گاوزبان ایتالیایی	-	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Nonnea caspica</i> (Willd.) G.Don	KF1195-2	چشم گربه‌ای خزری تیره	نرم کننده ی سینه، آرام بخش و مُقوی قلب	جوپار، چترود	۲۶۰۰
	<i>Paracaryum rugulosum</i> Boiss.	KF 1197	-	-	جوپار	۲۲۰۰ تا ۲۶۰۰

ادامه جدول -۱.

خانواده	نام علمی	شماره ی هر باریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Onosma stenosphon</i> Boiss.	KF1198	زنگوله‌ای باریک	-	جوپار، خیر	۱۹۰۰ تا ۲۴۰۰
	<i>Campanula kermanica</i> Rech.f.	KF 1199	گل استکانی کرمانی	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Cannabis sativa</i> L.	KF 1369	شاه‌دانه	-	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Capparis spinosa</i> L.	KF1325	کور	مُدرّ، قابض و مقوی	خیر	۲۱۰۰
	<i>Cleome coluteoides</i> Boiss.	KF 1200	علف مار بادکنکی	ضد میکروب	جوپار، ماهان	۲۰۰۰ تا ۲۲۰۰
	<i>Acanthophyllum sordidum</i> Bunge ex Boiss.	KF 1202	چوبک چرک	-	چترود، ده بکری	۲۶۰۰ تا ۲۷۰۰
	<i>Acanthophyllum heratense</i> Schiman-Czeika	KF 1203	چوبک هراتی		چترود	۲۲۰۰
	<i>Cerastium inflatum</i> Link ex Desf.	KF 1204	دانه‌ی مرغ متور		جوپار	۲۶۰۰
	<i>Dianthus crinitus</i> Sm.	KF1205	میخک کرکی کرمانی		چترود	۲۱۰۰
	<i>Holosteum umbellatum</i> L.	KF1321			جوپار، شهر بابک	۲۴۰۰ تا ۲۱۰۰
	<i>Lepyrodiclis holosteoides</i> (C.A.Mey.)Fenl ey	KF 1151	جوگندومک		چترود	۲۷۰۰
	<i>Minuartia picta</i> (Sibth.& Smith) Bornm.	KF 1206	مرواریدی قرمز		جوپار	۲۶۰۰
	<i>Silene conoidea</i> L.	KF 1152	سیلین هرز	-	چترود، شهر بابک	۲۱۰۰
12-Chenopodiaceae	<i>Chenopodium album</i> L.	KF1335	سلمک	مسهل و مخلوط آن با پنیرک برای درمان یبوست و تب	شهر بابک	۱۷۵۰
	<i>Eurotia ceratoides</i> (L.) C.A.Mey	KF 1208	برگ نقره‌ای	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Haloxylon ammodendron</i> (C.A.Mey.)Bge.	KF 1399	سیاه تاغ	خواص درمانی	کرمان	۱۷۵۰

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
13.Asteraceae	<i>Londesia eriantha</i> Fisch.	KF1207	پنبه تن	-	سقدر، کرمان	۱۷۵۰ تا ۱۸۰۰
	<i>Salsola kali</i> L.	KF 1404	شور خاردار	مسهل، مدر، ضد کرم، ضد مدر، تصفیه کننده، جبران کمبود ویتامین	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Acantholepis orientalis</i> Less.	KF 1396	سر خار	-	لاله زار	۲۷۰۰
	<i>Achillea eriophora</i> DC.	KF 1112	بومادران جنوبی	-	خبر	۲۱۰۰
	<i>Achillea millefolium</i> L.	KF 1111	بومادران البرزی	ضد اسپاسم، ضد التهاب و کاهنده فشار خون	لاله زار	۲۶۰۰
	<i>Achillea wilhelmsii</i> C.Koch.	KF 1155	بومادران	ضد نفخ، ضد اسپاسم، ضد درد و مُدّر	شهربابک، چترود، راور ده بکری	۱۷۵۰ تا ۲۷۰۰
	<i>Acroptilon repens</i> (L.) DC.	KF1103	تلخه گیجه	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Aegopordon berardioides</i> Boiss.	KF1104	خار پنبه‌ی فرجه‌ای	-	جوپار	۲۰۵۰
	<i>Aellenia auricula</i> (Moq.)Ulbr.	KF 1120	-	-	چترود	۲۶۵۰
	<i>Anthemis rhodocentra</i> Iranshahr	KF1106	بابونه‌ی کپه قرمز	ناراحتی‌های معده و دل درد	چترود، پاریز	۲۰۸۰ تا ۲۳۰۰
	<i>Artemisia absinthium</i> L.	KF 1414-1	بوندر مادون	اشتها آور و کمک کننده به هضم غذا، تنظیم کننده‌ی قاعدگی در زنان و ضد عفونی کننده	-	۲۴۰۰
	<i>Artemisia deserti</i> Krasch.	KF 1101	درمنه‌ی بیابانی	-	راور	۲۶۰۰
	<i>Artemisia santolina</i> Schrenk	KF1156	درمنه سفید	-	شهربابک	۱۹۰۰
	<i>Artemisia sieberi</i> Besser sub sp. <i>sieberi</i>	KF1102	درمنه	ضدانگل، ضد آسکاریس، ضد عفونی کننده	چترود	۲۷۰۰
	<i>Calendula officinalis</i> L.	KF1367	همیشه بهار	درمان التهاب پوستی، آگزما و خشکی پوست	کرمان	۱۷۵۰
<i>Carthamus oxyacatha</i> M.B.	KF1363	گل‌رنگ زرد	-	کرمان	۱۷۵۰	

ادامه جدول - ۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	KF 1399	گل‌رنگ	محرک، مسکن، مُسهل، معرق، قاعده‌آور، ضد ورم، مفید در تسریع گردش خون،	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Centaurea bruguieriana</i> (DC.) Hand-Mzt	KF 1108	گل‌گندم مهاجر	-	چترود	۲۱۰۰
	<i>Centaurea depressa</i> M.B.	KF 1351	گل‌گندم	-	بید خوان، چترود	۲۶۰۰
	<i>Centaurea iberica</i> Trev. Ex Spreng.	KF 1109	گل‌گندم چمن زار	-	ده بکری	۲۵۰۰
	<i>Centaurea isphahanica</i> Boiss.	KF 1110	گل‌گندم اصفهانی	-	لاله زار، چترود	۲۰۸۰ تا ۲۶۰۰
	<i>Cichorium intybus</i> L.	KF 1157	کاسنی	مقوی معده، تصفیه‌کننده‌ی خون، درمان یرقان، افزایش‌دهنده‌ی صفرا و مُلتین	چترود	۲۶۰۰
	<i>Cirsium bracteosum</i> DC.	KF1114	کنگر برگ‌دار	-	ده بکری	۱۹۰۰
	<i>Cousinia eriobasis</i> Bunge	KF 1355	هزار خار پاپنبه‌ای	-	ده بکری	۲۶۵۰
	<i>Cousinia gedrosiaca</i> Bornm.&Gaub.	KF 1118	هزار خار	-	ده بکری، چترود	۲۶۵۰ و ۲۷۰۰
	<i>Cousinia piptocephala</i> Bunge	KF1119	هزار خار کوبری	-	چترود	۲۳۰۰
	<i>Crepis sancta</i> (L.)Babcock.	KF 1133	ریش قوش	-	پاریز، جوپار	۲۳۰۰ و ۲۲۰۰
	<i>Gnaphalium luteo-album</i> L.	KF 1124	برف تاج پایه دار	-	جوپار	۲۰۰۰
	<i>Gundelia tournefortii</i> L.	KF1126	کنگر خوراکی	کاهش چربی‌های خون به خصوص کلسترول، تصفیه‌ی خون و خوراکی	چترود	۲۲۰۰
	<i>Helianthus annus</i> L.	KF1383	آفتاب گردان	گل آفتاب گردان برای التیام زخم‌ها و پائین آوردن فشار خون	کرمان	۲۷۵۰
	<i>Hertia angustifolia</i> (Boiss.) O. Kuntze	KF 1105	من گلی	-	جوپار	۲۴۰۰
	<i>Koelpinia linearis</i> Pall.	KF1123	هزار پایی	-	جوپار	۲۵۰۰

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Lactuca rosularis</i> Boiss.	KF 1116	کاهوی طوقه‌ای	-	چترود	۲۰۸۰
	<i>Launaea acanthodes</i> (Boiss.) O. Kuntze.	KF1115	چرخه	ضد تشنج	چترود	۲۱۰۰
	<i>Jurinea dumolosa</i> Boiss.	KF 1117	سوگند بوته‌ای	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Outreya carduiformis</i> Jaub. & Spach	KF 1127	فرچهای	-	چترود، سیرج	۲۶۰۰ و ۲۲۵۰
	<i>Onopordon caramanicum</i> Bornm.	KF 1131	خار پنبه‌ی کرمانی	-	چترود	۲۰۸۰
	<i>Pulicaria gnaphalodes</i> (Vent.) Boiss.	KF 1125	کک کش بیابانی	-	چترود	۲۶۵۰
	<i>Scorzonera intricata</i> Boiss.	KF 1134	شنگ اسبی کم گل	-	پاریز	۲۲۰۰
	<i>Scorzonera tortuosissima</i> Boiss.	KF 1158	شنگ اسبی بیابانی	شیره‌ی خوراکی	چترود، شهرباک	۲۶۵۰ و ۲۱۰۰
	<i>Senecio glaucus</i> L.	KF1340	قاصد بهار	-	ماهان	۲۰۰۰
	<i>Senecio vernalis</i> Waldst. & Kit.	KF 1132	قاصد بهار	-	جوپار	۲۶۰۰
	<i>Sonchus asper</i> (L.) Hill	KF 1129	شیر تیغک	-	چترود، پاریز	۲۲۰۰ و ۲۰۸۰
	<i>Sonchus oleraceus</i> L.	KF1159	شیر تیغک معمولی	-	پاریز	۲۲۰۰
	<i>Steptorrhampus persicus</i> Boiss.	KF 1121	کاهوی صخره‌ای	-	جوپار	۲۵۰۰
	<i>Tragopogon graminifolius</i> DC.	KF 1336	شنگ	-	شهرباک، کرمان	۱۸۰۰ و ۱۷۵۰
	<i>Zoegea purpurea</i> Fresn.	KF1130	خورشید صبح	-	جوپار	۲۶۰۰
14. Convolvulaceae	<i>Convolvulus leiocalycinus</i> Boiss.	KF 1313	پیچک کاسه صاف	-	چترود	۲۲۰۰
	<i>Convolvulus Pilosellaefollius</i> Desr	KF 1397	برگ کرکی	-	لاله زار	۲۸۰۰

ادامه جدول -۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
15.Brassicacea (Cruciferae)	<i>Adonis microcarpa</i> DC.	KF 1210	چشم خروس دان ریز	-	جوپار	۲۵۰۰
	<i>Alyssum heterotrichum</i> Boiss.	KF1225	قدومه‌ی پرسپولیس	ضد سرفه، خلط آور و مُلّین	جوپار	۲۶۰۰
	<i>Alyssum linifolium</i> Steph.ex Willd.	KF 1350	قدومه‌ی برگ باریک	-	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Alyssum marginatum</i> Steud. ex Boiss.	KF1341	قدومه‌ی پاکوتاه	-	ماهان	۲۰۰۰
	<i>Aethionema carneum</i> (Banks&Soland.) B.Fedtsch.	KF 1222	آتشین ارغوانی	-	جوپار	۲۶۰۰
	<i>Arabis thaliana</i> L.	KF 1407	رشاد	-	جوپار	۲۵۰۰
	<i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medicus	KF 1213	کیسه کشیش	جلوگیری از خون ریزی	چترود	۲۶۰۰
	<i>Cardaria draba</i> (L.) Desv.	KF 1216	ازمک	-	جوپار، چترود	۲۴۰۰ و ۲۰۸۰
	<i>Chorispura tenella</i> R.Br.ex DC.	KF 1337	-	-	شهریابک	۲۰۰۰
	<i>Crambe orientalis</i> L.	KF1218	سپیده	-	چترود	۲۱۰۰
	<i>Descurainia sophia</i> (L.) Schur	KF 1209	خاکشیر	مُلتین و کاهنده‌ی دمای بدن		
	<i>Erysimum crassicaule</i> Boiss.	KF 1430	خاکشیر تلخ	ناراحتی‌های تنفسی	جوپار	۲۶۰۰
	<i>Erysimum Passgalense</i> Boiss.	KF 1220	خاکشیر تلخ	-	جوپار	۲۶۰۰
	<i>Malcolmia africana</i> (L.) R.Br.	KF 1214	شب بوی صحرایی	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Moriera spinosa</i> Boiss.	KF1215	خار مرجان	-	جوپار، دهبکری، چترود	۲۶۰۰ تا ۲۱۰۰
<i>Matthiola chenopodiifolia</i> Fisch. & C.A.Mey.	KF 1221	چلیپای غازپایی	-	جوپار	۲۶۰۰	

ادامه جدول -۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هر بار بیومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Nasturtium officinale</i> (L.) R.Br.	KF 1219	علف چشمه	خلط‌آور، مُدرّ، اشتها‌آور، تصفیه‌کننده‌ی خون، آرام‌کننده‌ی دردهای عصبی، تب‌بر و کرم‌کش، شیرافزا، قاعده‌آور، هضم‌کننده غذا و معرق	چترود	۲۱۰۰
	<i>Fibigia suffruticosa</i> Medicus.	KF 1212	-	-	خبر	۲۴۰۰
	<i>Fibigia umbellata</i> Medicus.	KF1217	-	-	جوپار، چترود	۲۲۰۰ و ۲۵۵۰
	<i>Parietaria cakiloidea</i> Boiss.	KF 1211	-	-	راور	
	<i>Sisymbrium altissimum</i> L.	KF 1224	خاکشیر مرتفع	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Sisymbrium irio</i> L.	KF 1433	خاکشیر لندونی	-	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Sisymbrium loeselii</i> L.	KF 1226	خاکشیر بی‌کرک	-	کرمان	۱۷۵۰
17. Cucurbitaceae	<i>Tauscheria lasiocarpa</i> Fisch.ex DC.	KF 1223	کله‌غازی	-	جوپار	۲۶۰۰
	<i>Bryonia aspera</i> L.	KF-1394	فاشرای زبر	-	راین	۲۸۳۰
	<i>Citrullus colocynthis</i> (L.) Schrad.	KF-1388	حنظل	قاعده آور، ضد دیابت و ضد تومور	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Citrullus vulgaris</i> Schrad.	KF-1389	هندوانه	مُدرّ، پائین‌آورنده‌ی فشار خون	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Cucumis melo</i> L. var. <i>Flexuosus</i> .	KF-1406	خیار چنبر	درمان مناسب یرقان	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Cucumis sativus</i> L.	KF-1391	خیار	مُدرّ، نرم‌کننده و مُلین، دافع کرم کدو، ضد تشویش و دلهره، ضد بی‌خوابی، ضد ناراحتی‌های عصبی، مُسکن حرارت و تشنگی است.	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Luffa cylindrical</i> (L.) Roem.	KF-1401	لیف	-	کرمان	۱۷۵۰
18. Cupressaceae	<i>Juniperus communis</i> L.	KF1448	اربس	میوه‌ی آن تقویت‌کننده، تصفیه‌کننده‌ی خون، درمان روماتیسم	خبر	۲۰۵۰

ادامه جدول - ۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
19.Cyperaceae	<i>Carex physodes</i> L.	KF 1352	جگن	-	چترود	۲۵۰۰
20. Dipsaceae	<i>Scabiosa candollei</i> Wall. ex DC.	KF 1228	طوسک کرمانی	-	چترود ، پاریز	۲۳۰۰ و ۲۲۰۰
	<i>Scabiosa olivieri</i> Coult.	KF 1161	طوسک صحرایی	-	چترود، راور، شهر بابک	۲۵۰۰ و ۲۲۰۰ و ۱۷۵۰
	<i>Pterocephalus afghanicus</i> Aitch. & Hemsl.	KF1332	سربال	-	خبر	۲۱۰۰
	<i>Pterocephalus gedrosiacus</i> Rech.f.Aell.	KF 1227	سر بال بلوچستانی	-	چترود	۲۶۰۰ و ۲۲۰۰
21.Elaeagnaceae	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	KF 1317	سنجد	ضد درد ، ضد اسهال ، مقوی	شهر بابک، چترود، جوپار	۲۶۰۰ تا ۱۸۰۰
22.Ephedraceae	<i>Ephedra major</i> Host.	KF 1229	ارمک کبیر	تسکین درد	خبر	۲۱۰۰
	<i>Ephedra procera</i> Fisch.et Mey.	KF 1162	ارمک	نرم کننده‌ی چرم ، برطرف کننده‌ی درد و ضد سرماخوردگی	شهر بابک، جوپار	۲۶۰۰ و ۲۰۰۰
23.Euphorbiaceae	<i>Andrachne telephioides</i> L.	KF1234	ناز بیابانی	-	جوپار	۲۱۰۰
	<i>Chrozophora tinctoria</i> L.	KF 1405	ازرق	آنتی اکسیدان	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Euphorbia azerbaijzhanica</i> Bordz	KF 1232	فرفیون آذربایجانی	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Euphorbia gedrosiaca</i> Rech.f.	KF 1230-3	بلوچستانی فرنیون	-	چترود ، پاریز، ده بکری	۲۳۰۰ و ۲۵۰۰
	<i>Euphorbia hebecarpa</i> Boiss.	KF 1327	فرفیون میوه کرکی	-	لاله زار	۲۸۰۰
	<i>Euphorbia helioscopia</i> L.	KF 1231	فرفیون	-	چترود	۲۱۰۰ تا ۲۰۸۰
	<i>Euphorbia heteradenia</i> Jaub & Spach.	KF 1334	فرفیون اصفهانی	-	شهر بابک	۲۱۰۰
<i>Euphorbia szovitsii</i> Fisch.& C.A.Mey.	KF 1233	تالشی فرنیون	-	پاریز	۲۳۰۰	

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
24.Fumariaceae	<i>Ricinus communis</i> L.	KF 1398	کرچک	مُسهل، رافع برخی دردهای عضلانی و روماتیسمی	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Fumaria parviflora</i> Lam.	KF 1235	شاه‌تره‌ی گل‌ریز	مُدّر، صفرا آور، مُحَرک کبد، درمان اگزما	جوپار	۲۶۰۰
25.Gentianaceae	<i>Centaurium pulchellum</i> (Swartz.) Druce.	KF 1326	قنطوریون زیبا	-	ده بکری	۲۶۰۰
26. Poaceae	<i>Boissiera squarrosa</i> Hochst ex Steud	KF2426	-	-		
	<i>Calamagrostis pseudophragmites</i> .Hall.f.	KF 1294	علف نی	-	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Eremopyrum bonaepartis</i> (Spreng) Nevski.	KF 1423	بیابان گندمی	-		
27. Gentianaceae	<i>Zea mays</i> L.	KF1370	ذرت	مُدّر	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Biebersteinia multifida</i> DC.	KF1258	آدمک	-	لاله زار جوپار	۲۵۰۰ و ۲۸۰۰
	<i>Geranium rotundifolium</i> L.	KF1254	سوزن چوپان برگ دراز	-	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Geranium stepporum</i> Daris.	KF 1255	سوزن چوپان	-	ماهان	۲۰۰۰
	<i>Erodium cicutarium</i> (L.)L Her.ex Aiton	KF 1256	نوک لک لکی دراز	-	ده بکری	۲۶۰۰
28. Hypericaceae	<i>Hypericum perforatum</i> L.	KF1280	گل راعی	آرام بخش و ضد میگردن، درمان ناراحتی‌های ریوی، درمان مشکلات شب ادراری کودکان، درمان عفونت‌های دستگاه تناسلی زنان و ...		
29.Lamiaceae (Labiatae)	<i>Acinus graveolens</i> (M.B) Link.	KF 1412	آویشنک	-	خبر	۱۹۰۰
	<i>Ajuga chamaecistus</i> Ging.	KF1246	لبد دیسی بوته‌ای	ضد میکروب	شهرابک، پاریز	۲۳۰۰
	<i>Dracocephalum moldavica</i> L.	KF 1150	بادرنجبویه	آرام بخش، اشتهاآور و ضد میکروب	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Eremostachys macrophylla</i> Montbr.	KF 1239	سنبل بیابانی	-	جوپار، چترود	۲۲۰۰ تا ۲۶۰۰

ادامه جدول -۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Lallemantia royleana</i> Fisch.et Mey.	KF1252	بالنگوی شیرازی	ضد کرم	ماهان، جوپار	۲۶۰۰ تا ۲۰۰۰
	<i>Lavandula vera</i> L.	KF 1422	اسطوخودوس	درمان سردرد، میگرن، آرام‌بخش و مسکن	کرمان	۱۷۲۵
	<i>Marrubium anisodon</i> C. Koch	KF 1323	فراسیون ناجور دندان	-	چترود	۲۱۰۰
	<i>Marrubium astracanicum</i> Jacq.	KF 1324	فراسیون بنفش	ضد میکروب	پاریز	۲۳۰۰
	<i>Marrubium crassidens</i> Boiss.	KF 1354	فراسیون پهن‌دندان	-	ده بکری	۲۷۰۰
	<i>Marrubium vulgare</i> L.	KF1322	فراسیون	مُدرّ، با شکن، اشتهاآور، ضد سرفه و سم	جوپار	۲۵۰۰
	<i>Mentha longifolia</i> (L). Huds	KF1353	پونه	ضد اسپاسم، ضد نفخ و ضد میکروب	چترود	۲۶۰۰
	<i>Mentha piperita</i> L.	1385	نعناع	باد شکن تقویت کننده‌ی معده ضد تشنج و ضد سرفه	رابر	۲۰۰۰
	<i>Mentha spicata</i> L.	KF 1420	پونه‌ی سنبله‌ای	ضد نفخ، ضد دل درد و ضد اسپاسم	رابر	۲۰۰۰
	<i>Melissa officinalis</i> L.	KF 1429	وارنگ بو	آرام بخش، ضد اسپاسم، ضد باکتری و ضد ویروس	اصفهان	۱۷۱۵
	<i>Nepeta assurgens</i> Bornm.	KF 1349	پونه سالی برافراشته	-	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Nepeta Bornmulleri</i> Hausskn.ex.Bornm	KF 1359	پونه‌سالی هزاری	-	بافت	۲۷۰۰
	<i>Nepeta bracteata</i> Benth.	KF 1251	پونه‌سالی برگه‌دار	خلط‌آور، ضد سرفه	ده بکری، جوپار	۲۹۰۰ و ۲۰۰۰
	<i>Nepeta daenensis</i> Boiss.	KF 1416	پونه‌سالی دناپی	-	هرارون	۲۵۰۰
	<i>Nepeta dschuparensis</i> Bornm .	KF 1348	پونه‌سالی جوپاری	-	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Nepeta fissa</i> C.A . May.	KF 1413-1	پونه‌سالی شکافته	از قدیم الایام به دلیل اثرات ضد تشنج، ضد سرفه و آسم، اثرات ضد عفونی‌کننده و مُدرّ در طب سنتی مورد استفاده بوده است.	مادون	۲۲۰۰

ادامه جدول - ۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Nepeta glomerulosa</i> Boiss.subsp.carmnica	KF 1236	پونه‌سای کرمانی	-	خبر، لاله زار، ده بکری، پاریز	۳۰۰۰ تا ۲۱۰۰
	<i>Nepeta mahanensis</i> Jamzad.	KF 1423	پونه‌سا	-	خبر، لاله زار، ده بکری، پاریز	۳۰۰۰ تا ۲۱۰۰
	<i>Nepeta pungens</i> (Bunge)Benth.	KF 1237	پونه‌سای نیش‌دار	-	جاده‌ی ماهان	۱۸۰۰
	<i>Nepeta rivularis</i> Bomm.	KF1411	پونه‌سای جوپاری	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Nepeta rivularis</i> Bomm.	KF1411	پونه‌سای جوپاری	-	هرارون	۲۱۰۰
	<i>Nepeta saccharata</i> Bunge	KF1041	پونه‌سای شیرین	ضد میکروب	ده بکری، خبر، پاریز چترود جوپار	۳۰۰۰ تا ۲۱۰۰
	<i>Nepeta schiraziana</i> Boiss.	KF1410	پونه‌سای شیرازی	-	پاریز	۲۳۰۰
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	KF1368	ریحان	ضد اسپاسم، ضد نفخ، اشتهاآور و مُدرّ	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Origanum Vulgare</i> Subsp. Viride (Boiss.)Hayek.	KF1418		ضد نفخ، خلط‌آور، مُسکن، مُدرّ و اشتهاآور	هرارون	۲۵۰۰
	<i>Otostegia persica</i> (Burm.) Boiss.	KF1238	گل در	ضد میکروب	ده بکری، خبر	۳۰۰۰ تا ۱۹۰۰
	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	KF1245	اکلیل کوهی	درمان اضطراب، سردرد، میگرن و نفخ	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Salvia bracteata</i> Banks & Soland.	KF 1243	مریم‌گلی برگه دار	-	جوپار	۲۰۰۰
	<i>Salvia macrosiphon</i> Boiss.	KF 1242	مریم‌گلی لوله‌ای	مار و عقرب گزیدگی	ده بکری، جوپار، چترود	۲۶۰۰ تا ۲۰۰۰
	<i>Salvia leriifolia</i> Benth.	KF 1248	مریم‌گلی کابلی	خواص آنتی‌اکسیدانی، ضد باکتری و ضد قارچی، ضد دیابت و ضد درد	جوپار	۲۷۰۰
	<i>Salvia palaestina</i> Benth.	KF 1244	مریم‌گلی فلسطینی	-	پاریز	۲۳۰۰

ادامه جدول -۱.

ارتفاع محل	مناطق جمع آوری	خواص درمانی	نام فارسی	شماره‌ی هرباریومی	نام علمی	خانواده
۱۷۵۰	کرمان	طبیعت گرم، اثر مقوی معده، تسهیل کننده‌ی عمل هضم، ضد نفخ و مُدَر	مرزه	KF 1384	<i>Satureja hortensis</i> L.	
۲۶۰۰	ده بکری	-	بشقابی کوهستانی	KF 1347	<i>Scutellaria multicaulis</i> Boiss.	
۲۳۰۰	پاریز	خواص آنتی اکسیدانی، ضد باکتری	سنبله‌ای کوهسری	KF 1170	<i>Stachys acerosa</i> Boiss.	
۳۰۰۰	لاله زار	درمان بیماری‌های عفونی، روماتوئیدی و سایر بیماری‌های التهابی	سنبله‌ای ارغوانی	:KF 1240	<i>Stachys inflata</i> Benth.	
۲۰۰۰	رابر	-	سنبله‌ای نیش‌دار	KF 14150	<i>Stachys setifera</i> C.A.Mey.	
۲۳۰۰	پاریز	-	مریم نخودی شرقی	KF1250	<i>Teucrium orientale</i> L.	
۱۷۵۰	کرمان	درمان اضطراب، سردرد، میگرن و نفخ	اکلیل کوهی	KF1245	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	
۲۶۰۰	ده بکری، چترود	ضد میکروب		KF 1249	<i>Salvia rhytidea</i> Benth.	
۱۷۵۰	کرمان	طبیعت گرم، اثر مقوی معده، تسهیل کننده‌ی عمل هضم، ضد نفخ و مُدَر		KF 1384	<i>Satureja hortensis</i> L.	
۲۱۰۰ تا ۲۸۰۰	ده بکری، جوپار، شهر بابک	درمان دل درد، دردهای معده، تب، ضد نفخ، درمان رماتیسم، استفراغ، رفع سردی مزاج، مُدَر	کلبوره	KF1249	<i>Teucrium polium</i> L.	
۲۵۰۰ تا ۲۰۰۰	سکنج، کوهپایه		مریم نخودی باتلاقی	KF 1360	<i>Teucrium scordium</i> L.	
			آویشن قره باغی	KF 1431	<i>Thymus fedtschenkoi</i> Ronneger.	
۲۶۵۰	جوپار	ضد نفخ، دفع علائم سرماخوردگی و چاشنی	آویشن شیرازی	KF1241	<i>Zataria multiflora</i> Boiss.	
۲۷۰۰ تا ۲۰۰۰	ماهان، خبر، پاریز، چترود	ضد میکروب و ضد عفونی کننده	کاکوتی	KF1246	<i>Ziziphora tenuior</i> L.	
۲۷۰۰	چترود	گرم و مقوی اعصاب	کاکوتی	KF 1361	<i>Ziziphora clinopodioides</i> Lam.	

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Gynandriris sisyrrinchium</i> L.	KF1428	زنبق سا		جوپار	۲۶۰۰
	<i>Thymus fedtschenkoi</i> Ronneger.	KF 1431	آویشن قره باغی	مقوی معده ، ضدسرما خوردگی ، ضد عفونی کننده		
	<i>Zataria multiflora</i> Boiss.	KF1241	آویشن شیرازی	ضد نفخ ، دفع علائم سرماخوردگی و چاشنی	جوپار	۲۶۵۰
	<i>Ziziphora tenuior</i> L.	KF1246	کاکوتی	ضد میکروب و ضد عفونی کننده	ماهان، خبر ، پاریز ،چترود	۲۷۰۰ تا ۲۰۰۰
	<i>Ziziphora clinopodioides</i> Lam.	KF 1361	کاکوتی	گرم و مقوی اعصاب	چترود	۲۷۰۰
30. Iridaceae	<i>Gynandriris sisyrrinchium</i> L.	KF1428	زنبق سا		جوپار	۲۶۰۰
31. Lauraceae	<i>Laurus nobilis</i> L.	KF1409	برگ بو	ضد نفخ، صفرآور و مدر	کرمان	۱۷۲۵
32. Liliaceae	<i>Allium atroviolaceum</i> Boiss.	KF 1316	پیاز مزرعه‌روی		چترود	۲۱۰۰
	<i>Allium jesdianum</i> Boiss. & Buhse.	KF 1339	پیاز یزدی	ضد درد و درمان دردهای شکمی، روماتیسم، استفراغ، سنگ کلیه - سرماخوردگی،	شهرابک	۲۱۰۰
33. Linaceae	<i>Colchicum yazdianum</i>	KF1364	گل حسرت	کاهش التهاب و درد موضعی	چترود	۲۷۵۰
	<i>Gagea villosa</i> (M.B.)Duby	KF 1338	نجم طلایی		شهرابک	۲۱۰۰
	<i>Linum album</i> Ky.ex Boiss.	KF1253	کتان سفید		چترود ، ده بکری	۲۶۰۰ تا ۲۱۰۰
34. Lythraceae	<i>Lawsonia inermis</i> L.	KF1408	حنا	رنگ افزودنی در فرآورده‌های آرایشی	شهداد	۴۰۰
35. Malvaceae	<i>Malva sylvestris</i> L.	KF 1301	پنبیرک	درمان التهاب دهان و گلو و سرفه	کرمان	۱۷۵۰
36. Myrtaceae	<i>Myrtus communis</i> L.	KF 1356	مورد	درمان تبخال	کرمان	۱۷۵۰
37. Oleaceae	<i>Jasminum fruticans</i> L.	KF 1192	یاسمن زرد			۲۲۰۰

ادامه جدول -۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
38. Onagraceae	<i>Epilobium hirsutum</i> L.	KF1413	بید علفی کرکی		بوندر مادون	۲۴۰۰
39. Papaveraeae	<i>Glaucium elegans</i> Fisch. & C.A.May.	KF 1257	شقایق زیبا		چترود، جوپار	۲۶۰۰
	<i>Hypocoum pendulum</i> L.	KF1343	شاترهای	ضد اسهال و ضد سرفه	جوپار، ماهان	۲۵۰۰ تا ۲۰۰۰
	<i>Papaver decaisnei</i> Hochst.& Steud .ex Boiss.	KF134	خشخاش فرره‌ای		ماهان	۲۰۰۰
	<i>Papaver dubium</i> L.	KF1259	خشخاش هرز		چترود، ده بکری، جوپار	۲۶۰۰ تا ۲۵۰۰
	<i>Papaver somniferum</i> L.	KF1260	تریاک	ضد درد ، ضد سرفه ، خواب‌آور ، آرامش‌دهنده‌ی دردها ،مسکن،ضد اسهال ساده واسهال خونی	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Roemeria hybrida</i> (L.) DC.	KF1344	گل عروسک بنفش	ضد آسم	چترود، ماهان	۲۰۰۰ تا ۲۴۵۰
40. Papilionaceae	<i>Alhagi camelorum</i> Fisch.	KF1261	خارشتر ایرانی	مُلّین ، پایین آورنده‌ی تب و خلط‌آور	چترود	۲۱۰۰
	<i>Alhagi maurorum</i> Medicus	KF1262	خار شتر مان دار	مُلّین ، پایین آورنده‌ی تب و خلط آور	چترود	۲۱۰۰
	<i>Astragalus cephalanthus</i> DC.	KF 1320	گون		چترود، پاریز	۲۳۰۰ تا ۲۲۰۰
	<i>Astragalus squarrosus</i> Bunge	KF 1319	گون درختچه‌ای		شهربابک، پاریز	۲۳۰۰ تا ۱۷۵۰
	<i>Cicer kermanense</i> Bornm.	KF 1264	نخود جوپاری		جوپار	۲۵۰۰
	<i>Cicer spiroceras</i> Jaub.& Spach.	KF 1265	نخود پیچکی		کرمان	۱۷۵۰
	<i>Ebenus stellata</i> Boiss.	KF 1267	باردلنگ		چترود، جیرفت	۲۲۰۰ تا ۱۲۰۰

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	KF1273	شیرین بیان	خلط‌آور ، ضد التهاب ، درمان التهاب و زخم معده	کوهپایه	۱۷۵۰
	<i>Hedysarum wrightianum</i> Aitch & Baker.	KF 1279	اسپرس گسترده		چترود	۲۶۰۰
	<i>Lathyrus aphaca</i> L.	KF 1268	خلر بی برگ		چترود	۲۶۰۰
	<i>Lathyrus sativus</i> L.	KF 1269	خلر		چترود	۲۶۰۰
	<i>Medicago lupulina</i> L.	KF 1271	یونجه‌ی رازکی		جوپار	۲۰۰۰
	<i>Medicago sativa</i> L.	KF 1272	یونجه	درمان کم خونی ، مُلتین و انرژی‌زا	چترود، ده بکری کرمان	۱۷۰۰ تا ۲۵۰۰
	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	KF 1274	یونجه‌ی زرد	رقیق کننده‌ی خون ، رفع سرما خوردگی ، درمان التهاب داخلی و خارجی ، روان کننده‌ی خون قاعدگی	چترود، ده بکری ، بافت	۲۶۰۰
	<i>Onobrychis transcaspica</i> V. Nikitin	KF 1266	اسپرس بیشه‌زاری		چیرفت	۱۲۰۰
	<i>Pisum sativum</i> L.	KF1263	نخود فرنگی	چربی خون ، کم خونی و چاقی	چترود	۲۶۰۰
	<i>Sophora alopecuroides</i> L.	KF1275	تلخه بیان		چترود، کوهپایه	۱۷۵۰ تا ۲۲۰۰
	<i>Trifolium repens</i> L.	KF1276	شبدر سفید	تصفیه کننده‌ی خون، ضد سرفه ، پیشگیری از سکنه ، ضد اسهال	چترود	۲۶۰۰
41. Plantaginaceae	<i>Plantago lanceolata</i> L.	KF1312	بارهنگ سرنیزه‌ای	رقیق کننده خون ، مدره ، التیام زخم ، قابض ، درمان سرماخوردگی ، تب بر ، ضد باکتری	چترود ، ده بکری ، جوپار	۲۰۰۰ تا ۲۶۰۰
	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	KF 1400	اسفرزه	ضد سرفه ، ضد التهاب و مُلتین	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Acantholimon scorpius</i> (Jaub. & Spach) Boiss.	KF 1277	کلاه میرحسن دم عقربی		چترود ، ده بکری ، جوپار	۲۰۰۰ تا ۲۶۰۰
42. Polygonaceae	<i>Rumex chalepensis</i> Miller	KF 1302	ترشک ایرانی	-	چترود	۲۶۰۰
43. Primulaceae	<i>Primula capitellata</i> Boiss.	KF1279	پامچال یخچالی	-	جوپار	۲۰۰۰

ادامه جدول -۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
44. Ranunculaceae	<i>Samolus valerandi</i> L.	KF1278	علف جویباری	-	جوپار	۳۰۰۰
	<i>Anemone biflora</i> DC.	KF1187	آنمون	ضد دل درد	جوپار	۲۵۰۰
	<i>Ceratocephalus falcatea</i> (L.)Pers.	KF1186	گل آفتاب‌رو	-	شهربابک	۲۲۰۰
	<i>Consolida orientalis</i> (Gay) Schrod.	KF 1191	زبان در قفای سفی	-	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Consolida rugulosa</i> (Boiss). Schrod.	KF 1190	زبان در قفای چروک-دار	-	جوپار	۲۶۰۰
	<i>Delphinium orientale</i> (Gay) Schrod.	KF 1188	زبان در قفای آخرایی	-	چترود	۲۶۰۰
	<i>Ranunculus arvensis</i> L.	KF1189	آلاله	-	چترود	۲۰۸۰
	<i>Nigella arvensis</i> L.	KF 1185	سیاه دانه‌ی هرز	-	چترود	۲۶۰۰
45. Resedaceae	<i>Thalictrum isopyroides</i> C.A.Mey.	KF1184	برگ سدابی کوهی	-	جوپار	۲۵۰۰
	<i>Reseda lutea</i> L.	KF 1281	ورث	-	چترود	۲۶۰۰ تا ۲۰۸۰
46. Rosaceae	<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	KF 1282	غافث	قابض، درمان اسهال	چترود	۲۱۰۰
	<i>Amygdalus eburnean</i> Spach.	KF 1285	بادام عاجی	-	ده بکری	۲۶۰۰
	<i>Amygdalus elaeagnifolia</i> Spach.	KF1358	بادام برگ سنجدی	-	خبر	۱۹۰۰
	<i>Amygdalus scoparia</i> Spach.	KF 1284	بادام کوهی	درمان آگزما، نرم کننده و التیام دهنده‌ی زخم، میوه‌ی خوراکی	جوپار، شهربابک	۲۶۰۰ تا ۲۱۰۰
	<i>Rosa beggeriana</i> Schrenk.	KF 1286	رز سفید	قابض، مقوی، نشاط‌آور، مسهل، باد شکن، رفع التهاب کلیه، درمان روماتیسم	جوپار، ده بکری	۲۶۰۰

ادامه جدول - ۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
47. Rubiaceae	<i>Rosa damascena</i> Mill.	KF 1362	گل محمدی	گرم، مقوی اعصاب، رفع بی‌هوشی و معطر	لاله زار	۲۸۰۰
	<i>Sanguisorba minor</i> Scop.	KF 1283	توت دوباهی	درمان ناراحتی‌های عصبی	چترود جوپار	۲۶۰۰ تا ۲۱۰۰
	<i>Asperula glomerata</i> M.B.	KF1288	زیرینه‌ی انبوه		چترود	۲۶۰۰
	<i>Callipeltis cucullaria</i> L.	KF 1289	زیبا سپر		جوپار، چترود	۲۶۰۰ تا ۲۰۰۰
	<i>Jaubertia aucheri</i> (Jaub.& Spach) Lincz	KF 1345	کارتوس		خبر	۲۲۰۰
48. Scrophulariaceae	<i>Rubia tinctorum</i> L.	KF 1287	روناس		چترود	۲۱۰۰
	<i>Linaria michauxii</i> Chav.	KF 1310	کتانی بیابانی		جوپار، ماهان	۲۱۰۰ تا ۲۰۰۰
	<i>Parietaria judaica</i> L.	KF1333-	گوش موش افشان		راور	۲۶۰۰
	<i>Scrophularia frigida</i> Boiss.	KF 1311	گل میمونی یخچالی		راور	۲۶۰۰
	<i>Scrophularia striata</i> Boiss.	KF1309	گل میمونی شیاردار		جوپار	۲۱۰۰
49. Solanaceae	<i>Verbascum songaricum</i> Schrenk. Ex. Fisch.	K F 1392	گل ماهور ترکمنستانی		لاله زار	۲۸۰۰
	<i>Veronica anagalis-aquatic</i> L.	K F 1402	سیزاب آبی		خبر	۱۹۲۰
	<i>Datura stramonium</i> L.	KF1386	تاتوره	ضد اسپاسم و درمان آسم	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Hyoscyamus insanus</i> Stacks	KF 1306	بذرالبنج مضر		کرمان	۱۷۵۰
	<i>Hyoscyamus reticulatus</i> L.	KF1308	بذرالبنج مشبک		پاریز، لاله زار، شهرباک	۲۵۰۰ تا ۱۷۵۰
	<i>Hyoscyamus senecionis</i> Willd.	KF1307	بذرالبنج خوابید		پاریز، نگار	۲۲۰۰ تا ۲۱۰۰

ادامه جدول -۱.

خانواده	نام علمی	شماره‌ی هرباریومی	نام فارسی	خواص درمانی	مناطق جمع آوری	ارتفاع محل
	<i>Zygophyllum fabago</i> L.	KF 1298	قیچ لوبیایی	اثرات آنتی اکسیدانی	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Lycium depressum</i> Stock.	KF 1304	دیو خار مینایی		چترود	۲۶۵۰
	<i>Lycopersicum esculentum</i> Mill.	KF 1380	گوجه فرنگی	مُلتین ، دافع سنگ کلیه ،رفع دندان درد و جلوگیری از ورم آپاندیس	کرمان	۱۷۵۰
	<i>Solanum alatum</i> Moench.	KF1305	تاج‌ریزی قرمز		کرمان	۱۷۵۰
	<i>Solanum melongena</i> L.	KF KF 1392	بادنجان	ضد میکروب	کرمان	۱۷۵۰
50. Tamaricaceae	<i>Tamarix aralensis</i> Bge.	KF 1365	گز	تسکین درد(با تدخین)	چترود	۲۵۵۰
51. Thymelaeaceae	<i>Daphne oleoides</i> Schreb.	KF 1290	توریید	مُسهل ، درمان سوزاک، باسطِ دمل	خبر، چترود،راور،جوپار	۳۰۰۰ تا ۲۲۰۰
	<i>Dendrostellera lessertii</i> (Wikstr.) Van Tigeh.	KF 1291	سیاه کینه	اثر ضد توموری	چترود، جوپار	۲۲۰۰ تا ۲۱۰۰
52. Urticaceae	<i>Parietaria judaica</i> L.	KF 1292	گوش موش افشان	مُدّر و درمان ادم	راور، چترود،جوپار	۲۶۰۰ تا ۲۲۰۰
53. Valerianaceae	<i>Valerianella platycarpa</i> Trautv.	KF1295	شیرینک میوه پهن	آرام بخش	جوپار	۲۲۰۰
54. Violaceae	<i>Viola odorata</i> L.	KF 1425	بنفشه‌ی معطر			
	<i>Viola tricolor</i> L.	KF 1382	بنفشه‌ی سه رنگ	ضد التهاب، ضد درد ، مُدّر و درمان بیماری‌های پوستی	کرمان	۱۷۵۰
55. Vitaceae	<i>Vitis sylvestris</i> Gmelin.	KF 1381	مو	مقوی، قابض ، مُدّر، درمان بیوست، التهاب روده و معده، سیاه‌سرفه، سل ریوی، کم‌خونی، نقرس	کرمان	۱۷۵۰
56. Zygophyllaceae	<i>Peganum harmala</i> L.	KF 1296	اسفند	مُعرق ، ضد کرم و خواب‌آور	چترود، جوپار	۲۴۰۰ تا ۲۱۰۰
	<i>Tribulus terrestris</i> L.	KF 1299	خارخسک	مُدّر و دافع سنگ‌های مجاری ادراری	کرمان، بافت	۲۲۰۰ تا ۱۷۵۰
	<i>Zygophyllum eurypterum</i> Boiss.& Buhse.	KF 1297	قیچ		چترود	۲۶۰۰

نام تیره	تعداد گونه	نام تیره	تعداد گونه
Lamiaceae	۴۳	Ranunculaceae	۹
Asleraceae(Compositae)	۳۶	Euphorbiaceae	۹
Brassicaceae(Cruciferae)	۲۴	Solanaceae	۸
Apiaceae	۲۰	Caryophyllaceae	۸
Papilionaceae	۱۸	Rosaceae	۷

منابع

سمینار گیاهان دارویی ایران. تهران دانشکده‌ی داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران.
موسوی، س.ا. ۱۳۸۴. جمع آوری و شناسایی گیاهان دارویی استان خراسان. مجموعه مقالات همایش ملی توسعه‌ی پایدار گیاهان دارویی.

Eisenman Sasha, W. *Preservation of herbarium specimens*. Rutgers University.

McGinley, S. 2004. *Ecosystems archiving*. The University of Arizona Campus Herbarium. Pp. 5-7.

Middleton, N. 2007. *Make your own herbarium specimens*. Pp. 1-15

National Park Service. 2007. *Preparing And Storing Herbarium Specimens*. 11/12 Conserve Gram.

Vicki, F. 2004. *100 Uses for an Herbarium*. Division of Botany The Yale University Herbarium, Peabody Museum of Natural History, Yale University.

Parsa, A. 1986-1978. *Flora of Iran*. Tehran (Vol 1-2).

Rechinger, K.H. 1963-1992. *Flora Iranica*. (Vol: 1-172). Akademische Druck u Verla gsanstalt. Graz.Austria.

Schmidt, M., Kreft, H., Thiombiano, A. and Zizka, G. 2005. Herbarium collections and field data-based plant diversity maps for burcina faso. *Diversity and Distributions* 11: 509-516.

Tarozzi, A. 1996. *A Herbarium*. Available: http://www.funsci.com/fun3_en/herb/herb.htm

اسدی، م. و هم‌کاران. ۱۳۷۶. *فلور ایران به زبان فارسی*. انتشارات مؤسسه‌ی تحقیقات جنگل‌ها و مراتع، سال‌های مختلف، جلد ۵ تا ۵۱.

اهوازی، م.، مظفریان، و. نژادستاری، ط.، مجاب، ف.، چرخیان، م.م. خلیقی سیگارودی، ف. و هم‌کاران. ۱۳۸۶. کاربرد دارویی و سنتی گیاهان بومی منطقه‌ی الموت قزوین (تیره‌های Lamiaceae و Rosaceae). *فصل‌نامه‌ی گیاهان دارویی*، ۶: ۸۴-۷۴.

صابر آملی، س.، ناصری، ا.، رحمانی، غ.ج. و کالیراد، ع. ۱۳۸۳. گیاهان دارویی استان کرمان. *فصل‌نامه‌ی پژوهشی تحقیقات گیاهان دارویی و معطر ایران*، ۲: ۴۸۷-۵۳۲.

امین، غ. ر. ۱۳۷۰. گیاهان دارویی سنتی ایران. معاونت پژوهشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی. جلد ۱.

رمضان نژاد قادی، ر. و پریشانی فروشانی، م. ر. ۱۳۸۷. معرفی برخی گیاهان دارویی منطقه تاریخی میمند استان کرمان،

مجله‌ی علوم کشاورزی و منابع طبیعی جلد پانزدهم، شماره‌ی پنجم، ۱۳۸۷.

قاسمی دهکردی، ن.، سجادی، س. ا.، قنادی، ع.، امن زاده، ی.، آزادبخت، م.، اصغری، غ.ر. و هم‌کاران. ۱۳۸۲. فارماکوپه‌ی گیاهی ایران. حکیم، ۶: ۶۳-۶۹.

قهرمان، ا.، *فلور رنگی ایران*. انتشارات مؤسسه‌ی تحقیقات جنگل‌ها و مراتع، سال‌های متفاوت، جلد‌های ۱-۲۵. مظفریان و. ۱۳۷۴. *فرهنگ نام‌های گیاهان ایران*. انتشارات فرهنگ معاصر. تهران.

مظفریان، و. ۱۳۶۹. لزوم تعیین نام علمی گیاهان دارویی برای پیش‌برد دانش گیاه درمانی در ایران. *خلاصه‌ی مقالات چهارمین*